

למה השם שלי הוא אייר?

תוכן עניינים:

☺ יהודה

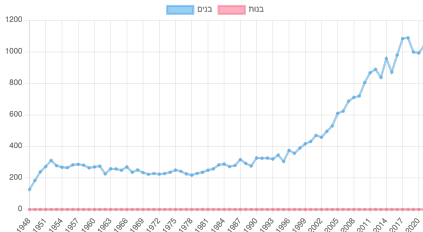
☒ יודה

☒ מאיה

☒ אייר

☒ ביבליוגרפיה

מבין את מספר השמות עם השם יהודה, בין השנים 1946-2021 לפי שנת לידה

איור 1: גרף של השם יהודה לאורך השנים. המקור לגרף הזה והדומים לו, ששובצו כפי שהם, הוא דשבורד השמות של ישראל¹, על בסיס נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה². הממשק מעודכן רק עד 2021, אבל זה ממש לא משנה לענייננו. ציר Y הוא אבסולוטי ולא יחסי.

¹ השם יהודה הוא על שם אבא של אבא שלי, יהודה קרוננברג, ויוסף על שם אבא של סבתא שלי מצד אמא שלי, יוסף אייזנטל. את שניהם לא הכרתי מעבר למעט צילומים ומעט סיפורים.

² פריט טריוויה נחמד ואנקדוטלי: אחרי כמה זמן למדתי שזה כתיב קיים לשם בלאדינו, ואפשר למעשה להרחיק עוד לפחות עד התלמוד הירושלמי³.

³ בכתב לטיני בחרתי לייצג את העיצור /j/ (יו"ד עיצורית) בעזרת הגרפיקה (j), בעקבות האלפבית הפונטי הבינלאומי⁴ ושפות שמשמשות בגרפיקה הזאת לציון ההגה הזה, כלומר **Juda**.

⁴ את הרעיון של זה ששם הוא לא דבר נתון ובלתי־משתנה אלא דבר שאנחנו יכולות לשחק איתו ולשנות אותו (ובפרט לגרום לכתיב לשקף בצורה קרובה יותר את ההיגוי) קיבלתי מיאל בן־גיני, שלמדה כמה מחזורים מעלי בלשנות באוניברסיטה העברית.

⁵ פתרון חלקי לזה הוא השיטה שאנחנו בחרנו בשביל שם המשפחה של הזאטוטיאדה: „הטלת מטבע” של כ־50%:50% על פי המין של הצאצא הראשון כך ששם המשפחה יהיה בהתאמה לזה של ההורה עם אותו המין, ועם תכנון עתידי כך שלמי שיוולדו מאוחר יותר יהיה את אותו שם המשפחה, למען הנוחות; לכן אילאיל וראם עם שם המשפחה „גלבע”, לפי עדי, כי אילאיל הבכורה. כמובן שזה לא פותר את הרקורסיה הפטריארכלית בדורות שלפני, וזו לא שיטה שמתאימה בכל המקרים (צאצא ראשון או הורה אינטרסקס, משפחות עם הורים מאותו המין, פוליקולות⁶ הורות וכד.).

העמוד הזה מאוד אישי. מן הסתם מעטות האנשים שבאמת יתעניינו במסע האישי שלי בבחירת שם. אין כאן יוהרה של „תקשיבו לי כמה אני מעניינת ומדהימה”⁷.

אז למה כתבתי? גם כי הכתיבה טובה לעיבוד ואינטרוספקטיבה מתוך זה שצריך פתאום למלל את הדברים ולהסתכל עליהם חצי „מבחוץ”, וגם למקרה שכן יהיו מי יתעניינו במסע כזה, בין אם מתוך שותפות למסע למצוא שם עם התאמה הדדית או סתם מתוך סקרנות לגבי חוויות חיים של אנשים אחרות.

☺ יהודה

☺ אף פעם לא אהבתי את השם שנתיק לי, **יהודה**: הוא לא מתאים לי ואני לא לו. כבר בגיל חד ספרתי (לא זוכרת בדיוק מתי) היה זמן שביקשתי שיקראו לי בשם השני שלי, **יוסף**¹, כי הוא היה עדיף על הראשון. החזיק בערך שבוע, עם היענות די נמוכה מצד הסביבה...

☒ יודה

☒ נריץ קדימה עשוריים. בשנות העשרים שלי לקחתי שוב אגנסיות על השם שלי: החלפתי את הכתיב מ־**יהודה ל־יודה**². אף אדם חוץ מאמא שלי לא קרא לי /jehu'da/, אלא רק /'juda/³, ורציתי לשקף את זה גם בכתיב⁴.

☒ באיזשהו שלב גם בחרתי לעשות דה־עברות של שם המשפחה ולחזור לשמות המשפחה המקוריים של ההורים שלי: אברמסקי־קרוננברג. הציונות מחקה ומוחקת לא רק את האוכלוסיה המקומית במובן הפיזי והתרבותי, אלא גם את האוכלוסיה המהגרת/כובשת מבחינה תרבותית, בנישת „כור ההיתוך” (יותר „כור המצרף”...) שמקדשת אל האחידות הלאומית; החזרה לשמות האירופאיים היא סוג של תיקון קטן. כמקובל בתקופה, אבא שלי עברת את **קרוננברג לרונן** בטריק צלילי נחמד שמחלץ שם עברי ש„מתחבא” בתוכו. בצד של אמא שלי דווקא נשארו עם השמות מאירופה: **אברמסקי** מצד אביה ו**אייזנטל** מצד אמה, ששינתה את שם המשפחה אחרי הנישואין. יש מלכוד בשמות משפחה מההיבט הפמיניסטי: בחרתי בשם כפול, אבל שם המשפחה המקורי של אמא שלי הוא לפי השם של אבא שלה, וגם אם ניקח את שם המשפחה של אמא שלה הרי שהוא לפי השם של אבא שלה וכן הלאה ואין לדבר סוף. צריך שיטות חדשות⁵ לשמות משפחה (או לוותר על הרעיון, כמו אדם⁶ או מדונה⁷, או לעבור לשיטות אחרות, כמו באיסלנד⁸ או תרבויות אחרות), אבל זה כבר נושא לעמוד אחר...

☒ מאיה

☒ נמשיך להריץ קדימה. ההבנה שמגדר בינארי, ובפרט המגדר שאליו שוייכתי לפי האנטומיה שלי, זה לא משהו שמתאים לי התבהרה עם הזמן: מגדר זה

מגד⁶. חוסר ההתאמה ההדדית עם השם הממוגדר כגברי הוא רק חלק מחוסר חיבתו אליו, אבל גם בלי קשר לזה פשוט לא אהבתי אותו. חיפשתי שם אחר, הרצתי כמה אפשרויות בראש, ובסופו של דבר החלטתי לנסות באופן זמני ולא סופי את השם **מאיה**. נכון שהוא ממוגדר כנשי ולא כנטול-מגדר או רב-מגדרי, אבל בחרתי להתנסות בו בכל זאת: בהתחלה באופן מצומצם, ברשת, ואז לאט לאט ביותר מרחבים פיזיים. ככלל היחס מהסביבה במרחבים שבהם בחרתי להשתמש בו היה נעים ואוהד, ובכאלה שידעתי מראש שיהיו עוינים או לא מבינים השתמשתי בזה הקודם.

* למה **מאיה**? זה שם מאוד יפה לדעתי, מאוד נעים גם לאוזן (לשמיעה) וגם לפה (להגיגה). נולדתי בחודש מאי, כך שזה אך מתאים לבחור בשם כזה⁷. יתרון נוסף הוא שזה שם שקיים בצורות שונות בהמון שפות מלבד עברית: میة (Mayya) و-مایا (Māyā) בערבית (בעיקר בלבנון כמדומני), Maja בשפות שמאיות /j/ עם ⟨j⟩ (פולנית, נורווגית, גרמנית, הונגרית וכד')⁸, Maia/Maya בשפות נוספות לפי האיות, מאי (Māyā) בשפות הודיות ובנפאלית, ועוד. בחלק מהמקרים מדובר בשם שנשאל ועבר בין תרבויות ובחלק האטימולוגיה לא קשורה, אבל באופן כללי אפשר לשער שהנפוצות והנרחבות של השם קשורות לאסתטיקה הצלילית שלו. בדתות הודיות יש למושג מאי⁹ משמעויות שליליות של „קסם” במובן של „אשליה”, אבל: א. אז מה, וב. גם אם כן נתייחס לזה, אפשר להסתכל על זה באופן חתרני. אפרופו דתות ומיתולוגיות, Maïa¹⁰ היוונית היתה אחת הפליאדות¹¹ וגם במיתולוגיה הרומית היתה אלה בשם Maia¹², שעל שמה קרוי החודש.

אייר

אז יש הרבה סיבות לבחור בשם **מאיה** ולאהוב אותו, אבל יש לו את החסרון של זה שהוא ממוגדר כנשי בלבד. לי בתור מישהי לא בינארית זה דווקא לא כזה משנה, אבל החיים מזמנים סיטואציות לא רצויות שבהן יש הכרח להתמודד מול חברה לא אוהדת⁹. המתח בין היכולת להשתמש בשם אחד (שאני אוהבת) בסביבות אוהדות לבין הצורך להשתמש באחר (שאני לא אוהבת) בסביבות עוינות הוא לא נעים, וכל העסק הזה מאוד מעיק.

אז חיפשתי שם שלא ממוגדר באופן חד לאף אחד מהמגדרים ההגמוניים הבינאריים. חיפשתי לא מעט זמן שם טוב שגם אהיה שלמה איתו לחלוטין ולא יהווה אפילו¹³ של התפשרות וגם אוכל להתהלך איתו בעולם הרחוק-ממושלם שלנו עם פחות חיכוך ולהוציא מתוך מעו. למה לא מעט זמן? כי להחליף שם פעם נוספת זה פשוט לא אופציה: זה שיבחר צריך להיות סופי סופי עם קובץ. הרצתי המון שמות בראש, שנפסלו ממגוון סיבות: חלק היו לא יפים מספיק, חלק היו ממוגדרים מדי, חלק היו נפלאים אבל כבר היו „תפוסים”¹⁰, חלק הרגישו לי זרים מדי מבחינה תרבותית, חלק פשוט לא הקליקו וחלק נפסלו מסיבות אחרות.

באיזשהו שלב הבריק לי הרעיון להתבסס על אותו הקונספט שהשתמשתי בו כבר — לתת לתאריך הלידה לבחור בשבילי — והתחלתי להסתכל על לוחות שנה. מפה לשם הגעתי ללוח השנה האתונאי¹⁴. נולדתי באמצע מאי, אז כפי שניתן לראות באיור 3 זה יוצא חודש Μουνυχιόν (בתעתיק: Mounukhiōn; מקביל לאפריל-מאי) או חודש Θαργελιόν (בתעתיק: Thargeliōn; מקביל

⁶ בהסתכלות לאחור אני יכולה לראות רבבות „סימנים מקדימים” לפני שידעתי לשיים דברים.

⁷ רמז מטרים...

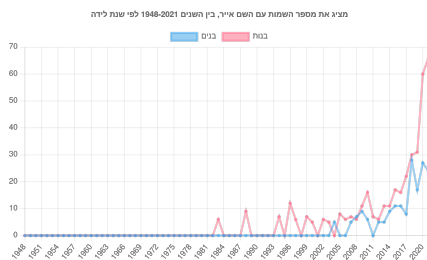
⁸ ככה אני מאייתת את השם באותיות לטיניות: Maja, בדומה ל-Juda.

⁹ ברור שהבעיה היא בחברה, וראוי שהיא תשנה את דרכיה הרעות ולא אני, שבסדר גמור. אבל שינוי חברתי הוא דבר גדול ואיטי, ויקח זמן עד שנחיה סוף כל סוף ב-Fully Automated Luxury Queer Space Communism¹⁵. בינתיים אנחנו צריכות להתמודד עם טרנספוביה.

¹⁰ אחד הקריטריונים שלי היה שלא אצטרך לעמוד בסיטואציה המביכה של להגיד „היי, בחרתי בשם X” לאדם בשם X... כפי שנגלה עוד מעט בהמשך הטקסט, התוצאה היא שבחרתי שם נדיר ומיוחד. למרבה הפלא אמנם השם **מאיה** מאוד נפוץ, אבל אין כמעט מאיות בחיי, כך שזה במפתיע לא היווה אישיו.

Spring ("Eap)		
10	Mounuchiōn (Μουνυχιόν)	April/May
11	Thargēliōn (Θαργελιόν)	May/June
12	Skirophoriōn (Σκιροφοριόν)	June/July

איור 3: צילום מסך מהערך Attic calendar בוויקיפדיה באנגלית. חלק מטבלה שסוקרת את החודשים בלוח ואת מקבילותיהם הרומיות (שעליו מבוסס הלוח הגיאורגיאי שאנחנו משתמשות בו).

איור 4: גרף של השם **אֵייר** לאורך השנים.

¹¹ בייג בחודש, באותו היום כמו אמא שלי שזה צירוף מקרים נחמד. מקווה שיצאתי מתנת יום הולדת טובה... ☺

איור 5: הערך $\xi\alpha\rho$ במילון ה־LSJ, מתוך עמ' 465.

¹² כך לדוגמה אצל נונוס° בדיוניסיאקה°. נונוס מעניין ממגוון סיבות וכיוונים, בין השאר בגלל זה שהוא הוא מאוחר, מהמאה ה־5, אבל כותב „הומרית” מקושטת; אם אנכרוניזם בארוקי כזה מדבר אליך, יכול להיות שתאהבי גם את המוזיקה המקורית של נביאי הקווינטה°

¹³ אם מעניין אותך לצלול לתוך זה אני ממליצה בחום על הסרטון° של לוק רניירי בנושא: ¾ שעה של ניתוח מבוסס ורציני על ההיגיון ei ביוונית לתקופותיה, בהגשה בחורה, מעניינת ונגישה. זה לא פשוט לתווך מדע, ולוק עושה את זה מעולה. כמשלים עיינו גם בטבלה° שיצר, שמסכמת את הדברים במבט על כללי (תוך ויתור על הפרטים כדי לקבל את התמונה הגדולה ממעוף הציפור).

¹⁴ בתנ"ך מופיע גם שם נוסף, „זיו” (או, בכתוב חסר כמקובל בתקופה, „זו”) הפיניקי (ר' מלכים א', פרק ו', פס' א' ו־ז' וכן אבישר (1979), עמ' 142), ובלוח גור° יש את „ירח קציר שעורים” (ירח קצר שערם) — הראשון שם קיים, אבל של מחלה°, והשני... איך לומר... פחות מתגלגל על הלשון כשם. לפרטים ר' המקורות אליהם מפנה הערך על לוח השנה העברי בוויקיפדיה°.

¹⁵ אם כי בזהירות: אני לא מהתחום של המזרח הקרוב, אז אני לא יודעת להעריך את מה שכתוב שם אל מול המחקר העכשווי ועד כמה דברים שנכתבו בנושא לפני יותר מ־130 שנים עדיין עומדים.

¹⁶ אגב, המילה היוונית המודרנית לאביב היא άνοιξη (בתעתיק: ánoixi; נהגית /'aniksi/ (מ־'ánoixi, „פתיחה” ביוונית עתיקה). היא החליפה את המילה העתיקה $\xi\alpha\rho$, שנדחקה לשימוש צר, משכילי. המטאפורה של „פתיחת המרחב של ההורות” כביטוי לבוא האביב משמשת כבר מתקופה קדומה; כך למשל אצל פינדרוס° (Πίνδαρος).

הידעת? גם המילה לקיץ התחלפה, מ־θέρος (גלגול של מילה הודואירופית ל„חום”; הגיוני) ל־καλοκαίρι (מילולית, „מזג־אוויר יפה”; שיקול דעת מוקפק ביותר לעניות דעתי).

למאי-יוני). לא ולא, אין שמץ של סיכוי שאבחר בשם מוניכיון או תירגיליון, גם אם הם נשמעים כמו שמות אלפיים! אבל רגע, מה שם בטבלה למעלה ☹? יש שם שמות של עונות, והעונה ש־Μουσῶν καὶ Θαρρῶν בה נקראת... $\xi\alpha\rho$ (בתעתיק: éar, או éär אם נסמן α קצרה; נהגה /éar/ ביוונית אטית קלאסית) „אביב”. זה כבר מעניין, כי הרי בעצם בתאריך העברי נולדתי בחודש **אֵייר**! המשחק הרב־לשוני הזה על הדמיון הן במסמן והן במסומן קוסם לי, והשם ערב לאוזן ונעים להיגוי. נראה שיש לנו זוכה ☺

☞ קצת חיפוש וחיטוט° במילון היווני הגדול, ה־LSJ° (Liddell ואחרים (1940), מגלה את הכתיב $\xi\alpha\rho$ (בתעתיק: eīar):

$\xi\alpha\rho$ (A), τός, Hom. (only gen. $\xi\alpha\rho$), etc.; contr. $\eta\rho$ Alc. 76: gen., dat., $\eta\rho$, $\eta\rho$, Lyr. (Alc. 45), Att., and prob. Ion., cf. Hdt. 1.77, Hp. Epid. 1.1 (but $\xi\alpha\rho$ is found in codd. of Hdt. 5.31, 7.162, al., Hp. 1. c.): poet. gen., dat., $\epsilon\iota\alpha\rho$, $\epsilon\iota\alpha\rho$ (metri gr.), Alc. 26, h. Cer. 174 (nisi leg. $\eta\rho$), and later Poets (whence was formed late nom. $\epsilon\iota\alpha\rho$ Numen. ap. Ath. 9.371e, Ter. Maur. 653); cf. Hdn. Gr. 1.408 (Hes. used $\xi\alpha\rho$ as a monos., and $\epsilon\alpha\rho$ as a trochee, Op. 492, 462): — *spring*, $\xi\alpha\rho$ δ' ἐπιγίγνεται ὥρη Il. 6.148; $\xi\alpha\rho$ νέον ἱσταμένοιο early *spring*, Od. 19.519; $\epsilon\alpha\rho$ πολεῖν Hes. Op. 462; ἄμα τῷ $\epsilon\alpha\rho$ at the beginning of *spring*, Hdt. 5.31, cf. Th. 4.117, 6.8; πρὸς $\xi\alpha\rho$ Id. 5.56, etc.; πρὸς τὸ ξ . ib. 17; περὶ τὸ ξ . Id. 3.116; ἐξ $\eta\rho$ εἰς Ἀρκατοῦρον S. OT 1137: prov., $\mu\acute{\alpha}\lambda\alpha$ χελιδὼν $\xi\alpha\rho$ οὐ ποιεῖ Cratin. 33; also of the *prime*, *flower* of anything, $\xi\phi\eta\beta\omicron\iota$. ξ . τοῦ δῆμου Demad. Fr. 4 S., cf. Hdt. 7.162, Arist. Rh. 1411^a3; ξ . ὁρῶσα looking *fresh and bright*, Theoc. 13.45; γενῶν ξ . the *first down* on a youth's face, AP 6.242 (Crin.); ὑμῶν ξ . the *freshest, brightest* of their kind, ib. 7.12; τὸ ξ . τῶν πεπεῶν, of a peacock, Luc. Dom. 11. (Feor°, cf. γέαρ, γλαρ[es], Lat. *vēr*, Skt. *vasantas*, Lith. *vasara* ‘summer’.)

הכתיב $\xi\alpha\rho$ הוא צורה אפית פואטית מאוחרת¹²; לפי Beekes (2010, §2) השינוי בתנועה הוא בהארכה מטרית.

☞ הערך הצלילי שמיוצג על ידי ei (ei) ביוונית הוא נושא מורכב ומעניין¹³. בקצרה, מלבד בתקופה מאוד מוקדמת בהיסטוריה של השפה היוונית ei לא נהגה בשום צורה כדיפתונג אלא כעיצור קדמי ארוך (עד אובדן הבחנת האורך בערך במאה השישית לספירה) שהלך וגבה עם הזמן: בהתחלה /e:/, לאחר זמן /e:/, ולבסוף /i:/ (ו־/i:/ לאחר איבוד האורך). כמו so הדיגרף הזה נקרא בשם המשעשע $\circ$ spurious diphthong — לא דיפתונג על־אמת. בכל מקרה, בשורה התחתונה לפי מיטב הבנתי (ואני רחוקה מלהיות מומחית בתחום) $\xi\alpha\rho$ נהגה, לפחות החל מתקופה מסוימת, /i:ar/ ומאוחר יותר /i:ar/ (ו־/i:ar/).

☞ כל המלל דלעיל הוא כדי לומר בסופו של דבר שהמילה היוונית לעונה שבה חל החודש העברי אייר די דומה בצליל לשם של החודש, עד כדי פרטים כמו אופי התנועות והעיצורים וטיב ומיקום הטעם. למרות הדמיון, אין קשר היסטורי־אטימולוגי בין המילים:

☞ זו העברית¹⁴ היא שאילה מתקופת גלות בבל, מ־אֶרֶא אֶרֶא (Arah Āru) Ayyāru(m) באכדית, מילולית „ירח השור”; ואכן במבט בסימן השני, אֶרֶא עם קצת דמיון נוכל לראות שור על הצד, עם הקרניים והכל) ר־Muss- (Arnolt (1892, p. 78ff) למידע נוסף ולפרטים¹⁵.

☞ זו היוונית¹⁶ היא מילה הודואירופית אסלית (מ־*wósγ°, „אביב” בפרוטו הודואירופית); ר' Beekes (2010, §2).

תעתיק פוליטוני מדויק של $\acute{e}ar$ יהיה **Eġar**, וזה הכתיב שבחרתי לשם שלי באותיות לטיניות, לפי המילה היוונית. במקומות שבהם אי אפשר לכתוב אקצנטים Eiar זאת אופציה לא רעה. בכל מקרה Ear (או אפילו Ēar, שהרי מי שלא רגילות בסימנים דיאקריטיים, כמו רוב דוברות האנגלית, נוטות להתעלם מהם) זאת אופציה בעייתית כי זה מתכון ודאי לזה שאנשים יחשבו שקוראות לי „אוזן” באנגלית...

הכפילות של הצליל והמשמעות במילה העברית והיוונית זה לא הסוף של הדברים המגניבים לגבי השם הזה (בסדר די אקראי):

ראשי התיבות של השם המלא שניתן לי — יהודה יוסף רונן — הן י״י, כך שבעצם הן כלולות בשם החדש כמו מטרישקה.

כפי שניתן לראות באיור 4, **אייר** הוא שם שהורים בחרו גם לתינוקות שנרשמו כנקבות ברשומות המדינה וגם לתינוקות שנרשמו כזכרים, כך שסוגיית המגדר הלא־בינארי נפתרה מבחינתי.

אז ראינו שבעברית **אייר** משמש כשם פרטי, גם אם לא נפוץ¹⁷. חיפוש בלקסיקון לשמות פרטיים יווניים¹⁸ מגלה לנו שיש לפחות מקרה מתועד אחד של $\acute{e}ar$ כשם יווני, של אשה מסאמוס¹⁹ מהמאה הראשונה לפני הספירה. בקיצור, מסתבר שאני לא הראשונה.

ביוונית, בתור השפה ההודו־אירופית העתיקה שהיא, יש שלושה מינים דקדוקיים: נקבה, זכר ונאטרום²⁰ (לא אף אחד משני האחרים). המין הדקדוקי של המילה $\acute{e}ar/\acute{e}ā$ הוא נאטרום. מזדהה...

בתרבות היוונית העונות, כמו כל דבר בערך בעולם, זכו לייצוגים אלוהיים: ה־ $\acute{e}ar$ (תעתיק: Hōrai) „עיתים, הורות” ביוונית וה־Horae בלטינית, שנשאלו מיוונית. המיתולוגיות האלה לא אחידות, ובתקופות שונות ובמקומות שונים היו הורות בחלוקות ותפקידים שונים, לא רק לפי עונות השנה.¹⁸ בחלוקה לארבע עונות, אחת ההורות היוונית היא $\acute{e}ar/\acute{e}ā$ „אביב”.

עיון ב־Dietrich ([2017] 2020, p. 119ff), בתת־סעיף שכותרתו „Horai, and Genii: Changing seasons and genders”, מגלה תמונה מעניינת: אלוהויות שקשורות בעונות זכו לייצוגים שונים מבחינת מין ומגדר בתקופות ותרבויות שונות בעולם היווני־רומי, כפי שמודגם באיור 6. המחברת קושרת את זה להבדלים לשוניים בין יוונית ולטינית.

¹⁷ לשם ההשוואה, ל־32237 אי־נשים נרשם השם **יהודה** ברשומות המדינה, ל־34213 **מאיה**, ורק ל־665 **אייר** (אני לא ה־666: הנתונים רק עד שנת 2021... ☆). שמות נדירים זה נחמד; גם לזאטונינו קראנו בשמות נדירים יחסית: אילאיל היא אחת מ־201 אילאילות וראם אחד מ־2748 ראמים.

אם סטטיסטיקת שמות מדברת אליך, יש שני פרקים בנושא בפודקאסט *התשובה*: *לאן נעלמה מורן?* ו*מורן מכה שנית*; עוד בנושא של שמות פרטיים יש גם את הפרק *מאיפה הגיעה שירלי?*.

¹⁸ לקריאה נוספת והעמקה אני ממליצה לקרוא את הדף על ההורות¹⁹ באתר Theoi על מיתולוגיה יוונית. יש שם סקירה רחבה וציטטות לרוב. הציטטות הן בתרגום לאנגלית, בלי הטקסטים המקוריים או הפניות ישירות לאתרים שבהם אפשר לקרוא אותם.

איור 6: פרסוניפיקציה של העונות. מקור ופרטים: ימין; שמאל. התנצלותי על האיכות הירודה של התמונה.

☒ **אייר** ו-**Eīar** ממשיכים את ה„מסורת” של שמות בני ארבע אותיות, גם באותיות עבריות וגם בלטיניות: **יודה** ו-**Juda**, **ומאיה** ו-**Maja**.

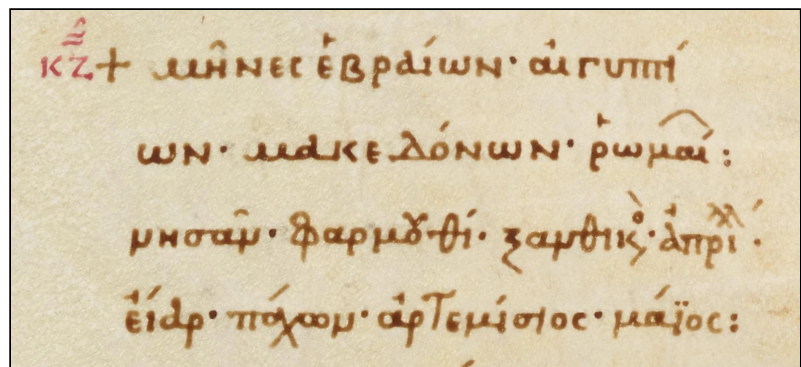
☒ בטקסט היווני „מחברת הזכרונות של יוסף” $\Upsilon\pi\omicron\mu\eta\sigma\tau\iota\kappa\acute{o}\nu\ \beta\iota\beta\lambda\acute{\iota}\omicron\nu$ Ἰωσήφου יש הרבה אוצרות. אחד מהם הוא פרק כ”י¹⁹, שמהווה טבלה השוואתית של שמות חודשים עבריים, מצריים, מקדוניים ורומיים. ואיך נכתב חודש אייר? הו, $\epsilon\acute{\iota}\alpha\rho$, כפי שניתן לראות באיור 7 וכפי שמאוד לא מפתיע כשמכירות קצת נורמות מוקדמות של כתיבה יוונית (זאת הצורה הצפויה). הגעתי אל החיבור הזה ואל הרלוונטיות שלו לאיות דרך- **Muss** ²⁰.Arnolt (1892, p. 78)

¹⁹ מילולית $\bar{\kappa}\bar{\alpha}\bar{\zeta}$! השיטה העברית לכתוב ספרות באותיות מבוססת על זו היוונית.

²⁰ להשוואה, ביוונית חדשה התעתיק הוא Ἰνιάρ , עם אות גמה לא אטימולוגית שנותנת את הצליל של $[\eta]$. אגב, שימוש דומה ניתן לראות ב- gēar „שנה” באנגלית עתיקה (נהגה $:/jæa:r/$): אין שם צליל $/g/$ היסטורי $*jār$ בפרוטו מערב גרמאנית, $*yōh_1r$ בפרוטו הודו-אירופית, אלא שבדומה ליוונית חדשה גם באנגלית עתיקה יש אלופונה אחורית-וילוונית: קדמית-חיכית של הפונמה g לפני הסביבה.

איור 7: צילום פקסימיליה של עמ’ 112v בכתב היד, ככל הנראה מקונסטנטינופוליס מהמאה העשירית. הצילום חתוך כך שהוא מציג את הכותרת של הטבלה, את החודש הראשון (ניסן, $\nu\eta\sigma\acute{\alpha}\nu$) ואת החודש השני (אייר, $\epsilon\acute{\iota}\alpha\rho$). בעזרת קצת היכרות עם הכתב היווני קל לפענח את הטבלה, גם אם נורמות הכתיבה והסגנון הפליאוגרפי קצת שונים ממה שמקובל כיום ומופיע בפונטים מודרניים כמו כאן בדף הזה.

אם יוונית של המאה העשירית קצת מיושנת לך ודאי תשמחי לדעת שזמין גם תרגום גרמני משנת 1742²¹, שנראה בדיוק כמו שאת מדמינת שהוא נראה ☺

☒ לסיום, שלוש אנקדוטות שאינן קשורות ישירות לענייננו אבל עדיין בחרתי לא להשמיט.

☒ הידעת? הפתגם „סנונית אחת אינה מבשרת את בוא האביב” התגלגל מיוונית — $\mu\acute{\iota}\alpha\ \chi\epsilon\lambda\iota\delta\acute{\omega}\nu\ \epsilon\acute{\alpha}\rho\ \sigma\upsilon\ \pi\omicron\iota\epsilon\acute{\iota}$ — ומתועד על ידי אריסטו, לפי משל של אזופוס.

☐ בשפה המובנית קווינה° שטולקין° פיתח עבור קבוצה אלפית יש מילה, Eär, שפירושה „ים”; ר’ פרטים במילון°. כשלעצמו זה לא רלוונטי

מלבד זה שבמקרה יש באיזו שפה מובנית מילה עם משמעות אחרת
שנשמעת דומה, אלא ש:

♡ בעברי כטולקיאית למדתי קווינה ומתוך השפות של טולקין הגעתי
לבלשנות, כך שיש לתחום הזה מקום בלב שלי.

🕒 בארמית המילה „מַיָּא” (mayyā) ובערבית מצרית مية (mayya)
פירושו „מים”, כך שכן יש סוגשל קרבה גם בסמנטיקה (מים~ים)
וגם בצליל (עם השם **מאיה**).

📅 אפרופו ערבית, מסתבר שמלבד شهر خمسة (šáhir ḥámsa; חודש
חמישי, כלומר מאי) אפשר לומר כאן בלבנט ובעירק²¹ גם أيار (ʿAyyār;
אייר). מבט בטבלה²² מראה שהשמות של רוב החודשים האלה
בערבית ובעברית דומים, אבל לא כולם.

☺ אז אחרי כמעט שנתיים של **מאיה** והמון מלל שכתבתי כאן, נראה לי שהגיע
מבחינתי הזמן לעבור²¹ באופן סופי (סופי, עם קובץ, כאמור 📁) לשם **אייר**,
שאני ממש אוהבת. שניהם שמות נפלאים, ונראה לי שאשאיר את **מאיה** בתור
שם שני במקומות שזה מתאים: **אייר מאיה אברמסקי־קרוננברג**, או **Eīar**
Maja Abramski-Kronenberg באותיות לטיניות. נראה טוב ונשמע טוב!

ביבליוגרפיה 📖

Beekes, Robert. 2010. *Etymological Dictionary of Greek*. With Lucien van Beek. I. Brill. https://archive.org/details/etymological-dictionary-of-greek_202306.

Dietrich, Boschung. (2017) 2020. *Art and Efficacy: Case Studies from Classical Archaeology*. Translated by Ross Brendle. https://kups.ub.uni-koeln.de/30676/1/Morphomata44_USB.pdf.

Liddell, Henry George, Robert Scott, and Henry Stuart Jones. 1940. *A Greek-English Lexicon*. Clarendon Press. https://archive.org/details/b31364949_0001.

Muss-Arnolt, W. 1892. “The Names of the Assyro-Babylonian Months and Their Regents.” *Journal of Biblical Literature* 11 : 72–94. <https://doi.org/10.2307/3259081>.

אבישר, יצחק. 1979. *כתובות פיניקיות והמקרא*. א': עיונים בדפוסי סגנון
רובינשטיין וספרות. א. <https://archive.org/details/ketovotfiniiyote0001avis/>.

²¹ לא אטרח לעשות את הפרוצדורה המתישה של החלפה פורמלית של השם במוסדות המדינה ובכל מני רשומות. זה פשוט לא שווה את זה, ואפשר לחיות עם זה מול המערכות הביורוקרטיות האלה.